

สิทธิของผู้ต้องหากับการช่วยเหลือทางกฎหมาย

รุ่งนภา เอี่ยมศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2558

Right of the Accused to Legal Assistance

Rungnapa Aiamsree

The Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำเพื่อตรวจ แก้ไข ในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนเอาใจใส่ดูแลผู้เขียน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา ซึ่งพระคุณดังกล่าวยากจะหาใดเปรียบผู้เขียนขอกราบ ขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ที่ได้เมตตาและกรุณา เสียสละเวลาอันมีค่า รับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้และขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวา อาจารย์ ดร. สุภัสสรี เทพหัสดิน ณ อยุธยา ที่ได้เมตตาสละเวลารับเป็น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอขอบคุณทุกท่านที่ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ในการดำเนินการแก้ไขเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี ผู้เขียน มีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณทั้งสามท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ รวมทั้งคณาจารย์และ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และให้คำแนะนำด้วยดี เสมอมาในหลายๆ ด้าน จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณพ่อดำรงศักดิ์ คุณแม่แจ่ม เอี่ยมศรีและครอบครัว ซึ่งเป็นที่รักและเคารพ ของผู้เขียน ขอขอบคุณที่ท่านได้ให้โอกาสทางการศึกษากับผู้เขียนตลอดมาและคอยเป็นกำลังใจ รวมทั้งเป็นแรงผลักดันที่สำคัญยิ่งของผู้เขียนมา โดยตลอด และขอขอบคุณ นายมนต์ชัย เลอเลิศวิชัย และครอบครัว ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนและการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้เขียน

คุณงามความดีและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบแด่อาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้เขียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และขอมอบให้แก่ บิดา มารดา อันเป็นที่รักและเคารพยิ่ง ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ถ้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใดแล้ว ผู้เขียน ขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

รุ่งนภา เอี่ยมศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. แนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมาย.....	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาตามหลักนิติธรรม.....	9
2.2 แนวคิดการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะ “ประธานในคดี”.....	10
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการพิจารณาคดีอาญากับการมีทนายความช่วยเหลือคดี.....	14
2.4 สิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหา.....	15
2.4.1 สิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญ.....	15
2.4.2 สิทธิตามปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	20
2.4.3 สิทธิตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง.....	22
2.4.4 สิทธิของผู้ต้องหาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย.....	24
2.5 หลักเกณฑ์สำคัญเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมาย แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน.....	28
2.5.1 หลักอาวุธเท่าเทียมกัน.....	30
2.5.2 หลักความจำเป็นในการมีทนายความ.....	32
2.5.3 หลักความเสมอภาค.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.6 หลักการช่วยเหลือทางกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์.....	37
2.6.1 การค้นหาความจริงในระบบไต่สวน	37
2.6.2 การค้นหาความจริงในระบบกล่าวหา.....	40
2.7 สิทธิของผู้ต้องหาที่มีความบกพร่องในการต่อสู้คดีหรือคนพิการ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักสากล.....	43
2.8 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่มีความบกพร่องในการต่อสู้คดีหรือคนพิการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย.....	45
2.9 ความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาที่มีการมีทนายความช่วยเหลือ ทางกฎหมาย.....	48
3. สิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมายด้านทนายความ ในต่างประเทศ.....	50
3.1 สหรัฐอเมริกา.....	50
3.1.1 สิทธิผู้ต้องหากับระบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ของอเมริกา.....	50
3.1.2 บทบาทและหน้าที่ของทนายความในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา.....	56
3.1.3 ระบบทนายความสาธารณะในอเมริกา.....	62
3.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	65
3.2.1 สิทธิผู้ต้องหากับระบบการดำเนินคดีอาญาฝรั่งเศส.....	66
3.2.2 สิทธิของผู้ต้องหากับการช่วยเหลือทางกฎหมายในฝรั่งเศส.....	67
3.2.3 สิทธิการมีทนายความของผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนคดี ในฝรั่งเศส.....	72
3.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	77
3.3.1 สิทธิผู้ต้องหากับระบบการดำเนินคดีอาญาของเยอรมนี.....	77
3.3.2 หลักการสอบสวนคดีอาญาในเยอรมนี.....	80
3.3.3 สิทธิของผู้ต้องหากับการช่วยเหลือทางกฎหมายในเยอรมนี.....	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมาย.....	89
4.1 ปัญหาการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความของผู้ต้องหาในคดีอาญาตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	89
4.1.1 ปัญหาในชั้นควบคุมหรือจับกุม.....	90
4.1.2 ปัญหาในชั้นสอบสวน.....	92
4.1.3 ปัญหาในชั้นร้องขอฝากขังต่อศาล.....	94
4.2 ปัญหาสิทธิของผู้ต้องหาที่บกพร่องความสามารถหรือเป็นคนพิการในการ ได้รับความช่วยเหลือกฎหมายในคดีอาญา.....	95
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	104
5.1 บทสรุป.....	104
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม.....	111
ประวัติผู้เขียน.....	116